



ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ  
ՈՐԱԿԻ ԱՊԱՅԻՆՄԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ  
ԿԵՆՏՐՈՆ ԶԻՄՆԱՐԱՄ

## Ե Ձ Ր Ա Կ Ա Ց ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

### «Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական համալսարան» հիմնադրամի ինստիտուցիոնալ կարողությունների հավատարմագրման մասին

Ընդհանուր տեղեկություն հաստատության մասին

Հաստատության լրիվ անվանումը՝	«Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական համալսարան» հիմնադրամ
Գործունեության հասցեն՝	ՀՀ ք. Երևան, Թումանյան 42
Նախորդ հավատարմագրման մասին որոշումը և ժամկետը՝	Nº 9 (11.04.2015թ.), 4 տարի

### ՕՐԵՆԱԴՐԱԿԱՆ ՀԻՄՔԸ

«Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամը (այսուհետ՝ ՈԱԱԿ), ղեկավարվելով ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 30-ի N 978-Ն որոշմամբ հաստատված «ՀՀ մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների և դրանց մասնագիտությունների պետական հավատարմագրման» կարգով, «ՀՀ մասնագիտական կրթության հավատարմագրման չափանիշները հաստատելու մասին» 2011 թվականի հունիսի 30-ի N 959-Ն որոշմամբ, «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի փորձագիտական խմբի ձևավորման կարգով, ՈԱԱԿ-ի ներկայացուցիչների, փորձագիտական խմբի, գործընթացի ՈԱԱԿ համակարգողի մասնակցությամբ քննարկեց «Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական համալսարան» հիմնադրամի (այսուհետ՝ ԵՊԼՀ) կողմից ներկայացված ինքնավերլուծության, փորձագիտական զեկույցի, զեկույցում նշված թերությունների վերացման գործողությունների ծրագրի և այդ ծրագրի վերաբերյալ փորձագիտական խմբի կարծիքի հիման վրա կազմված՝ համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների վերաբերյալ ՈԱԱԿ-ի եզրակացության նախագիծը:

### **Քննարկման արդյունքում ամրագրվեց հետևյալը.**

Հավատարմագրման գործընթացի հիմնական փուլերն իրականացվել են հետևյալ ժամկետներում.

դիմում-հայտի ներկայացում՝ 7 ապրիլի, 2018թ.

բուհի ինքնավերլուծության ներկայացում՝ 13 դեկտեմբերի, 2018թ.

բուհի վերանայված ինքնավերլուծության ներկայացում՝ 08 փետրվարի, 2019թ.  
փորձագիտական այցի իրականացում՝ 14-17 մայիսի, 2019թ.  
փորձագիտական զեկույցի ներկայացում՝ 24 հուլիսի, 2019թ.  
թերությունների վերացման ծրագրի ներկայացում՝ 9 սեպտեմբերի, 2019թ.

## ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

**Փորձաքննությունն իրականացրել է «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի փորձագիտական խմբի ձևավորման կարգ»-ի պահանջներին համապատասխան ձևավորված անկախ փորձագետների խումբը<sup>1</sup>: Գնահատումը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 30-ի N 959-Ն որոշմամբ հաստատված ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման 10 չափանիշներով:**

### ՀԱՄԱՌՈՏ ԱՎՆԱՐԿ

Գնահատում իրականացնելիս հաշվի է առնվել, որ Նախորդ հավատարմագրման փորձագիտական զեկույցում նշված խնդիրները հիմնականում կարևորվել և լուծվել են հաստատության կողմից: Առաջնորդվելով փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման իր ծրագրով՝ ԵՊՀ-ն ձեռնարկել է համապատասխան բարեփոխումներ իր գործունեության գրեթե բոլոր ոլորտներում՝ բացառությամբ «Ետազոտությունը և զարգացումը» և «Ենթակառուցվածքը և ռեսուրսները» տիրույթների:

Նախորդ հավատարմագրման արդյունքում ԵՊՀ փոփոխված առաքելության վերաբերյալ շահակիցներն ունեն գրեթե միասնական ընկալում, ինչը թույլ է տալիս եզրակացնել, որ համալսարանի դերը շահակիցների շրջանում հստակ է: Սակայն բուհի ռազմավարական նպատակների իրականացման արդյունքների գնահատման համար հստակ քանակական ցուցիչների բացակայությունը դժվարեցնում է ԵՊՀ-ի առաջընթացի գնահատումը:

Նախորդ հավատարմագրումից հետո բուհի կառավարման գործընթացներում նոր մոտեցումների սահմանումն արդեն ապահովել են շոշափելի արդյունքներ, մասնավորապես՝ վերջին 2 տարվա ընթացքում համալսարանին հաջողվել է հաղթահարել բյուջեի մեծ ճեղքվածքը և 2019թ.-ի համար ձևավորել ավելցուկային բյուջե: Միևնույն ժամանակ, բյուջեի բաշխումը դեռևս չի իրականացվում ըստ ռազմավարական նպատակների:

Բուհում առկա են դասախոսներին և ուսանողներին՝ համալսարանի կառավարման համակարգում ներգրավման մեխանիզմներ, սակայն մագիստրոսների ներգրավված չլինելը ՈՒԽ կազմում չի ապահովում հավասար հնարավորություններ նրանց խնդիրների բարձրաձայնման տեսանկյունից:

Նախորդ հավատարմագրման փորձագիտական զեկույցում նշված խորհրդատվությունների հիման վրա բուհի կրթական ծրագրերում իրականացվել են համապատասխան բարեփոխումներ: ԵՊՀ կրթական ծրագրերը համահունչ են հաստատության վերաձևակերպված առաքելությանը, կազմում են հաստատության գործունեության անբաժանելի մաս և նպաստում են դասախոսների և ուսանողների շարժունությանը:

<sup>1</sup> Հավելված 1՝ Փորձագիտական խմբի կազմը և ՈԱԱԿ-ի աջակցող անձնակազմը

Գլոբալ աշխատաշուկայի կարիքների ուսումնասիրության արդյունքում բուհում իրականացվում են առավել գրավիչ ոլորտների ուղղությամբ ՄԿԾ-ների մշակման քայլեր, կրկնակի դիպլոմի շնորհմամբ կրթական ծրագրերի իրականացմանն ուղղված միջոցառումներ, սակայն նոր կրթական ծրագրեր առաջարկելիս բուհը պետք է գնահատի և վերլուծի իր ռեսուրսային հնարավորությունները:

Անհրաժեշտ է, որ բուհն ուշադրություն դարձնի թերբեռնված կուրսերում դասընթացների կազմակերպմանն, երկրորդ օտար լեզվի դասավանդման մեթոդներին և ժամաքանակին, հեռակա ուսուցման ձևում իրականացվող դասընթացների դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների փոփոխությանը, կամընտրական դասընթացների ավելացմանն, ինչպես նաև օտար լեզուների ուսուցմանն՝ առավելապես մասնագիտացման լեզվով: Կրթական ծրագրերի մշտադիտարկման, գնահատման և վերանայման գործընթացներում անհրաժեշտ է ակտիվացնել թիրախային գործատուների և շրջանավարտների մասնակցությունը:

Բուհում ձեռնարկվում են դասախոսական կազմը գործատու և օտարերկրյա լեզվակիր դասախոսներով համալրելուն ուղղված ջանքեր, սակայն հայոց լեզվին բացարձակ չտիրապետելու պատճառով վերջիններիս դասավանդումը ցածր կուրսերի ուսանողների համար դառնում է անմատչելի:

Բուհի որոշ ամբիոններում առկա են դասախոսական կազմի գնահատման ընթացակարգեր, վերջիններիս կատարելագործմանն ուղղված տարբեր միջոցառումներ և սկսնակ դասախոսների մենթորության որոշ մեխանիզմներ, սակայն այս և այլ առումներով բուհի տարբեր ամբիոններում և գիտաուսումնական կենտրոններում (ԳՈՒԿ-եր) պետք է կազմակերպել հաջողված փորձի փոխանակում և տեղայնացում:

Պետք է նշել, որ բուհում փոխարինող դասախոսների բացակայությունը ստեղծում է դասապրոցեսի կազմակերպման ռիսկեր, մանավանդ այն պարագայում, երբ համալսարանում դասավանդվում են այնպիսի լեզուներ, որոնց տիրապետող կադրերը <<-ում սակավ են:

Բուհում իրականացվում են ֆինանսական մուտքերի բազմազանեցման ուղղված քայլեր, սակայն դրանք դեռևս ֆինանսական կայունություն չեն երաշխավորում, քանի որ համալսարանի բյուջեի հիմնական մասը դեռևս ձևավորվում է ուսանողների վարձավճարներից:

Համալսարանի նյութատեխնիկական բազան՝ ուսանողների քանակի և առկա ռեսուրսների հարաբերակցության տեսանկյունից բավարար չէ բուհի կրթական ծրագրերի արդյունավետ իրականացման համար: Նախորդ հավատարմագրումից հետո բուհն այս ուղղությամբ տեսանելի առաջընթաց չի գրանցել:

Բուհում գործում են ուսանողների համալրման ընթացակարգեր, սակայն մագիստրատուրայի ընդունելության ժամանակ միայն ՄՈԳ-ի հաշվի առնումը ստեղծում է անհավասար մրցակցային պայմաններ, քանի որ ուսանողները բարձր ՄՈԳ-ի շնորհիվ կարող են նույնիսկ անվճար հիմունքներով ուսումնառել իրենց մասնագիտության հետ ընդհանրություններ չունեցող մեկ այլ մասնագիտությունում, որի համար անհրաժեշտ բազային գիտելիքների չեն տիրապետում:

Համալսարանը որդեգրել է բաց դռների քաղաքականություն, որի շնորհիվ ուսանողներն իրենց հարցերով ազատ դիմում են վարչական և դասախոսական կազմին: Ուսանողների համար ստեղծված են լրացուցիչ պարապմունքներ և խորհրդատվություն ստանալու հնարավորություններ: Առկա են նաև միջազգային համագործակցությունները, որոնց շնորհիվ ապահովվում է ուսանողների՝

շարժունության ծրագրերին մասնակցությունը: Ինչ վերաբերում է հետազոտական աշխատանքներում ընդգրկվածությանն, ապա ուսանողները մոտիվացված չեն ներգրավվելու հետազոտական աշխատանքներին. այս առումով բուիը դեռևս քայլեր չի իրականացրել նախորդ հավատարմագրման փորձագիտական զեկույցում նշված խնդիրների լուծման ուղղությամբ: Ուսանողների իրավունքների պաշտպանության պատասխանատու հիմնական կառույցի՝ ՈւԻՄ-ի գործունեության արդյունավետությունը դեռևս վաղ է գնահատել, քանի որ վերջինս վերակազմավորման փուլում է: Այնուամենայնիվ, ուսանողների շրջանում կա այս կառույցի վարկանիշի բարձրացման անհրաժեշտություն, քանի որ ուսանողներն իրենց անհանգստացնող խնդիրներով առավել հաճախ դիմում են վարչական օղակներին, քան ՈւԻՄ-ին: Անհրաժեշտ է նշել, որ բուիի Կարիերայի կենտրոնի կողմից իրականացվող միջոցառումները նպաստում են ուսանողների մասնագիտական առաջընթացին:

Թեև գիտահետազոտական գործունեությունը ԵՊԼՀ ռազմավարական գերակայություններից է, սակայն այդ ոլորտը խթանելու նպատակով նախորդ հավատարմագրումից հետո բուիը շոշափելի քայլեր դեռևս չի կատարել: Այս ուղղությամբ ֆինանսական հատկացումները չնչին են, այն էլ՝ միայն գործուղումների համար: ՊԴ կազմի կողմից իրականացվող հետազոտություններն իրականանում են հիմնականում դասախոսների անձնական նախաձեռնությունների շնորհիվ՝ սեփական հետաքրքրությունների շրջանակում և ինքնաֆինանսավորմամբ: Սա, ինչպես նաև ուսանողների՝ գիտահետազոտական աշխատանքներում ներգրավվածության ցածր տոկոսը հետևանք են համալսարանի կողմից հետազոտական տիրույթի զարգացմանն ուղղված մոտիվացիոն մեխանիզմների բացակայության: ՄՈՒՀ-ի դասախոսների՝ միջազգային պարբերականներում և ազդեցության գործակից ունեցող հեղինակավոր ամսագրերում հրապարակումները սակավաթիվ են: Ուսումնական գործընթացում հետազոտությունների արդյունքների ներառումը կրում է իրավիճակային բնույթ և չի իրականացվում հստակ գործող կայուն մեխանիզմների միջոցով:

ԵՊԼՀ-ն իրականացնում է հասարակության տարբեր խմբերի համար գիտելիքի փոխանցման և լրացուցիչ կրթական ու խորհրդատվական բազմաբնույթ ծառայություններ:

Արտաքին կապերի և միջազգայանցման ուղղությամբ նախորդ հավատարմագրումից հետո բուին իրականացրել է համապատասխան բարեփոխումներ. բուիում գործում են միջազգային բազմաթիվ ծրագրեր, առկա է հասանելիություն միջազգային տվյալների շտեմարաններին: Սակայն բուիը կշահեր, եթե բարձրացներ միջազգային տարբեր ծրագրերից օգտվող ուսանողների և աշխատակիցների թիվն, ինչպես նաև իրականացներ կրթական ծրագրեր օտար լեզուներով:

Որակի ապահովման ուղղությամբ նախորդ հավատարմագրման արդյունքում նույնպես իրականացվել են համապատասխան բարեփոխումներ: ԵՊԼՀ շահակիցների շրջանում տարվել են որակի ապահովման մշակույթի տարածման աշխատանքներ, սակայն այս ոլորտում՝ իր առջև դրված նպատակների առումով բուիը դեռևս շատ անելիքներ ունի:

#### **Հաստատության ուժեղ կողմերն են.**

- 1) Բուիի վերանայված առաքելության և ռազմավարական նպատակների կիսումը ներքին շահակիցների կողմից:
- 2) Կառավարման գործընթացներում նոր՝ առավել արդյունավետ, մոտեցումների կիրառումը:

- 3) Տեղական շուկայում պահանջարկ ունեցող նոր կրթական ծրագրերի ներդրման ուղղությամբ իրականացվող քայլերը:
- 4) ՄԿԾ-ների համահունչությունը նմանատիպ այլ կրթական ծրագրերին:
- 5) Ուսանողների բավարարվածությունն իրենց տրամադրվող օժանդակությունից:
- 6) Կարիերայի կենտրոնի արդյունավետ գործունեությունը:
- 7) Նվիրյալ դասախոսական և վարչական անձնակազմի առկայությունը:
- 8) Գործատու և օտարերկրյա լեզվակիր դասախոսներով ՊԴ կազմի համալրվածությունը:
- 9) Հասարակության հետ ակտիվ փոխգործակցությունը:
- 10) Օտարերկրյա բուհերի հետ արդյունավետ համագործակցությունը, միջազգային ծրագրերում ընդգրկվածությունը, դասախոսների և ուսանողների շարժունության հնարավորությունները:
- 11) ՈԱԲ կենտրոնի աշխատակիցների բարձր մոտիվացիան:

### **Հաստատության թույլ կողմերն են.**

- 1) ՌԾ վերջնարդյունքների գնահատման քանակական ցուցիչների բացակայությունը:
- 2) Իրագործվող փոփոխությունների ոչ միշտ հիմնավորված լինելը՝ բուհի գործընթացների վերաբերյալ իրականացված վերլուծությունների արդյունքներով:
- 3) Հաջողված փորձի փոխանակման գործընթացների բացակայության հետևանքով՝ տարբեր ամբիոնների և ԳՈՒԿ-երի անհամաչափ զարգացվածությունը:
- 4) Մագիստրատուրայի ընդունելության ժամանակ միայն ՄՈԳ-ի դիտարկման արդյունքում՝ բուհի բակալավրիատն ավարտած ուսանողների շրջանում նույն մասնագիտությամբ մագիստրատուրա ընդունվելու ցածր մոտիվացիան:
- 5) Թերի համալրված կուրսերում դասապրոցեսի ոչ արդյունավետ կազմակերպումը:
- 6) Երկրորդ օտար լեզվի ուսուցումից ուսանողների դժգոհությունը:
- 7) Ուսանողների՝ բուհի կառավարմանը և իրենց վերաբերող որոշումների կայացման գործընթացներին մասնակցելուն ուղղված ոչ արդյունավետ մոտիվացիոն մեխանիզմների կիրառումը:
- 8) Հանրապետությունում լայն տարածում չունեցող լեզուների գծով դասախոսների փոխարինելիության խնդիրը:
- 9) Գիտահետազոտական աշխատանքներում դասախոսների և ուսանողների թույլ ներգրավվածությունը և հետազոտական գործունեության խրախուսման մեխանիզմների բացակայությունը:
- 10) Ոչ բավարար նյութատեխնիկական բազայի առկայությունը և հատուկ կարիքներ ունեցող շահակիցների համար նախատեսված հարմարությունների բացակայությունը:

**Բարձրագույն կրթության եվրոպական տարածքին (ԵԲԿՏ) բուհի ինտեգրվելու** հավակնությունների վերաբերյալ միջազգային փորձագետը ներկայացրել է հետևյալ դիտարկումներները ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման 10 չափանիշների կտրվածքով.

հիմնվելով օտար լեզուների դասավանդման ավելի քան 80-ամյա ավանդույթի վրա՝ ԵՊԼՀ-ն ներկայում վերակազմավորվում է մի համալսարանի, որը միավորում է հումանիտար և սոցիալական գիտությունները: Դասավանդման և հետազոտության, արևելքի և արևմուտքի, աշխատաշուկայի և

կրթական չափորոշիչների, մասնագիտական վերապատրաստման և գիտական նվաճումների միջև կամուրջներ գցելու ջանքերը պարզորոշ երևացին փորձագիտական խմբին ներկայացրած փաստաթղթերում, շահակիցների տարբեր խմբերի հետ հանդիպման ժամանակ: Միջազգային համագործակցությունը ԵՊԼՀ-ի համար առաջնային է եղել իր ստեղծման օրվանից: Համալսարանի համագործակցության շրջանակն ընդգրկում է ամբողջ աշխարհը՝ Հայկական սփյուռքն, արևելքն ու արևմուտքը: Բուիը հետևողականորեն ձգտում է ինտեգրվել Եվրոպական բարձրագույն կրթական տարածքին և համապատասխանել այն չափորոշիչներին, որոնք իր աշխատակիցներին, ուսանողներին, շրջանավարտներին լայն հնարավորություններ կտան մրցակցելու այլազգի գործընկերների հետ:

Ողջունելի է, որ ԵՊԼՀ-ն ձգտում է միջազգայնացնել իր գործունեության տարբեր ոլորտները, ներառյալ՝ որակի ապահովման գործընթացները, կարիերայի կառավարումը, կրթությունը և հետազոտությունը: ԵՊԼՀ-ի վարչական աշխատակազմը (մեկ անգամ՝ որպես համակարգող) մասնակցել է «ՏԵՄՊՈՒՍ»-ի մի շարք ծրագրերին, որոնց նպատակն էր բարելավել կառավարման գործընթացները՝ համապատասխանեցնելով միջազգային չափանիշներին. այս բոլոր ջանքերն արժանի են գովասանքի: Փորձագիտական այցի ընթացքում պարզ դարձավ, որ որակի ապահովման գործընթացների մասին իրազեկվածությունն աստիճանաբար տարածվում է ամբողջ համալսարանում: Սակայն, այն դեռ չի հասել բոլոր շահակիցներին, և դժվար է պնդել, որ համալսարանում ձևավորվել է որակի մշակույթ: Որակի ապահովման ձեռնարկն անհրաժեշտ է վերանայել և շարունակել իրազեկել ներքին շահակիցներին ՄՈՒՀ-ի առաքելության, տեսլականի, ռազմավարական նպատակների ձևակերպման գործում իրենց դերի մասին: Խրախուսելի է, որ բուհի Կարիերայի կենտրոնի գործունեությունը միջազգայնացված է. Կենտրոնը մեծ դեր ունի ԵՊԼՀ-ում, և վերջինիս կողմից տարվող աշխատանքներն ինչպես ազգային, այնպես էլ միջազգային մակարդակներում բավականին գովելի են:

Փորձագիտական այցը հաստատեց ՄՈՒՀ-ի կրթական գործունեության միջազգայնացման փաստը: Բազմաթիվ օրինակներ են բերվել ինչպես ինքնավերլուծության մեջ, այնպես էլ հանդիպումների ժամանակ: ԵՊԼՀ ուսանողները մեկնում են արտերկիր, արտասահմանցի ուսանողները գալիս են ԵՊԼՀ, սակայն մինչ այժմ շարժունության թվերն այդքան էլ տպավորիչ չեն: Ակնհայտ է, որ ՄՈՒՀ-ն ավելի գրավիչ և մատչելի դարձնելու համար անհրաժեշտ են հավելյալ ջանքեր՝ ուսանողներին պատրաստելու արտերկրում ուսանելու: Արտասահմանից ուսանողներին ներգրավելու միջոցներից մեկը օտար լեզուներով կրթական ծրագրերն առաջարկելն է: Ինքնավերլուծության մեջ ՄՈՒՀ-ը նշում է, որ մտադիր է իրականացնել կրթական ծրագրեր ռուսերենով և անգլերենով՝ արտասահմանցի ուսանողներ ներգրավելու համար: Փորձագիտական այցը ցույց տվեց, որ այս պլանները դեռևս չեն նյութականացվել, և այն մի քանի արտասահմանցի ուսանողները, որոնք սովորում են համալսարանում և չեն տիրապետում հայերենին, ստիպված են ապավինել իրենց դասախոսների, վարչական անձնակազմի և համակուրսեցիների օգնությանը: Ընդհանուր առմամբ, ռուսերենով կամ անգլերենով ոչ մի կրթական ծրագիր դեռևս չի իրականացվում:

Չնայած օտար լեզուներին տիրապետող ուսանողների թիվը մեծ է՝ ուսանողների հետ հանդիպումները ցույց տվեցին, որ որոշ օտար լեզուների կրթական ծրագրեր ոչ միշտ են դասավանդվում մասնագիտացման լեզվով: Բացի դրանից, լեզվի դասավանդման որակը տարբեր

դասախոսների մոտ տարբեր է: Կան գերազանց դասախոսներ, բայց կան նաև այնպիսիք, որոնք չեն ներկայանում դասերին կամ օգտագործում են դասավանդման հնացած մեթոդներ (օրինակ՝ դասավանդում են անգլերեն կամ իտալերեն՝ օգտագործելով ավելի շատ հայերենը, քան մասնագիտացման լեզուն): Ուսանողները պնդում էին, որ օտար լեզուները պետք է դասավանդվեն տվյալ լեզուներով, այլ ոչ թե՝ հայերենով: Հումանիտար և հասարակական գիտությունների ոչ բանասիրական կրթական ծրագրերում ներգրավված ուսանողների օտար լեզուների ուսումնասիրումը սահմանափակ է, սակայն նրանք կարծում են, որ իրենց օգտակար կլիներ ավելի շատ սովորել օտար լեզուներ, հատկապես՝ անգլերեն: Օտար լեզուներով կրթական ծրագրերն օգտակար կլինեն նաև հայ ուսանողների համար և կարող են ճանապարհ հարթել՝ միջազգային փոխանակման ծրագրերին մասնակցելու և իրենց կարիերայի աճի համար:

ՄՈՒՀ-ը հայտարարում է, որ կիրառում է ուսուցման կազմակերպման կրեդիտային համակարգը և առաջարկում է ուսումնական ծրագրերի ընտրության հնարավորություն: Դասընթացների նկարագրերի գերակշռող մասը գրված է հայերենով, միայն մի փոքր մասն է գրված անգլերենով: Փորձագիտական այցի ընթացքում դիտարկված անգլերենով գրված դասընթացների ծրագրերում կան որոշակի բացթողումներ: Օրինակ՝ ռումիներենի և ռումինական գրականության դասընթացի ծրագիրը շատ շփոթեցնող տեղեկություններ է պարունակում լեզվի իմացության մակարդակի մասին (CEFR-ի նկարագրության համաձայն). առաջինը՝ A2, նախապայմանների մեջ՝ B1, իսկ հակիրճ նկարագրության մեջ՝ A1-ից B1: Հակիրճ նկարագրությունն, ըստ էության, բավականին երկար է և պարունակում է տեղեկություններ, որոնք հետագայում կրկնվում են, ինչպիսիք են՝ հիմնավորումն, ուսուցման մեթոդները և գնահատման գործընթացը: Դասընթացի նպատակի մասին տեղեկատվությունը բացակայում է, իսկ ուսումնառության վերջնարդյունքներն աղոտ են ներկայացված: Գրականության ցանկը թեև հարաբերականորեն թարմ է, սակայն շատ երկար է և ներառում է 22 աղբյուր: Գնահատման սանդղակը բավականին անհասկանալի է. դրա հետագա կիրառման դեպքում կարիք կլինի այն բացատրել ուսանողներին: Յուրաքանչյուր շաբաթվա թեմաների մանրամասն պլանը օգտակար է և ցույց է տալիս, որ մակարդակն, ըստ էության, բազային է:

Չափազանց կարևոր է հաշվի առնել այն, որ ծրագրերի հասցեատերերը ոչ միայն հայ և միջազգային ուսանողներն են, այլ նաև արտաքին շահակիցները, որոնք ընդունում են պրակտիկանտներ: Ձևակերպումները, հատկապես՝ վերջնարդյունքները, պետք է լինեն հստակ, հակիրճ և հասկանալի: Ծրագրերը մշակելիս պետք է խորհրդակցել ուսանողների հետ համոզվելու համար, որ նրանք հասկանում են դրանք: Տարբեր դասընթացների ծրագրերը պետք է համեմատվեն՝ միանման դարձնելու համար: Անհրաժեշտ է համոզվել, որ առանձին կրթական ծրագրի շրջանակներում առաջարկվող դասընթացները լրացնում են իրար, իրագործելի են և համապատասխան են ուսանողների պահանջներին: Բոլոր ծրագրերը պետք է լինեն նույն ձևաչափով, և պետք է հաստատվի աղբյուրների ուսումնասիրության համար սահմանափակ քանակ:

Բարձրագույն կրթության եվրոպական համակարգը հստակ տարբերակում է բակալավրի և մագիստրոսի ծրագրերը՝ հիմնվելով դասավանդման մակարդակի վրա: ՄՈՒՀ-ը ներկայացրեց բակալավրի և մագիստրոսի ծրագրերի միջև տարբերակումը, սակայն ուսանողների հետ հանդիպումները ցույց տվեցին, որ նրանք առանձնապես տարբերություն չեն տեսնում: Նրանցից ոմանք կարծիք հայտնեցին, որ մագիստրոսի կրթական ծրագրերը կրկնում են բակալավրի ծրագրերի

բովանդակությունը: Այդ իսկ պատճառով ուսանողները, ովքեր ցանկանում են շարունակել ուսումը ԵՊԼՀ-ում, փոխում են մասնագիտացումը, որպեսզի նոր բան սովորեն և բարելավեն իրենց հնարավորություններն աշխատաշուկայում: Երբ ուսանողները փոխում են մասնագիտացումները, մագիստրոսի կրթական ծրագրում դասավանդող դասախոսները սկսում են աշխատել ուսանողների հետ, որոնք քիչ են տիրապետում կամ ընդհանրապես չեն տիրապետում տվյալ ոլորտին, և ստիպված են համապատասխանեցնել դասավանդման մակարդակը ուսանողների գիտելիքների մակարդակին: Ուստի, ուսանողների մոտ ձևավորվում է կարծիք, թե դասախոսները մագիստրոսի ծրագրի մակարդակում կրկնում են բակալավրի ծրագրի բովանդակությունը: Այս իրավիճակը սրվում է որոշ ֆակուլտետների և ամբիոնների որոշմամբ՝ մագիստրատուրա ընդունվողների համար ընդունելության քննություններ հարցազրույցներ չանցկացնելու պատճառով: Ուսանողների հավաքագրման չափանիշներն ու քաղաքականությունը պետք է լինեն թափանցիկ և միասնական կամ առնվազն՝ համադրելի: Փորձագիտական այցի ընթացքում փորձագետների խումբը լսել է հակասական հայտարարություններ ուսանողների հավաքագրման մեխանիզմների մասին. որոշ շահակիցներ պնդում էին, որ նրանք ընդունելության քննություններ կամ հարցազրույցներ են անցկացրել, մյուսները՝ հակառակը:

Փորձագիտական այցի ընթացքում փորձագիտական խումբը բախվեց հակասական տեղեկության նաև թեզերի լեզուների վերաբերյալ: Որոշ շահակիցներ պնդում էին, որ ուսանողներն ազատ են իրենց թեզերի լեզուն ընտրելու հարցում, մյուսները հայտարարում էին, որ պետք է օտար լեզվով թեզ գրելու իրավունք ձեռք բերել, մյուսները նշում էին, որ բոլոր թեզերը պետք է գրվեն հայերեն՝ օրենքով սահմանված կարգով («Լեզվի մասին» օրենք): Մագիստրոսական թեզերի պաշտպանության ժամանակ արտաքին գրախոս ունենալու գաղափարը լավ է, և փորձագիտական այցի ընթացքում դիտարկված ավարտական քննությունների հանձնաժողովների վերջնական զեկույցները տեղեկատվական և գովելի են. դրանք պարունակում են ուսանողների տվյալ խմբի գնահատականների վիճակագրություն, ինչպես նաև՝ թեզերի տարբեր թերությունների վերաբերյալ մեկնաբանություններ: Փորձագիտական այցի ընթացքում մեր կողմից ընթերցված թեզերը ցույց տվեցին, որ դրանք լավ որակի են և գործնական: Ցավալի է, որ ԵՊԼՀ-ի ավարտական աշխատանքները գրվում են գրեթե բացառապես հայերենով: Նույնիսկ եթե նպատակը մայրենի լեզվի պահպանումն է, ինչը գովելի է, թեզերի որոշ հատվածներ կամ առնվազն սեղմագիրը կարող են գրվել ԵՊԼՀ-ում ուսուցանվող հիմնական լեզուներից մեկով: Սա կօգնի ուսանողներին դառնալ «միջազգայնորեն մրցունակ», ինչը ԵՊԼՀ-ի ռազմավարական նպատակներից է: Ուսանողներին միջազգային ուսուցմանը պատրաստելու մեկ այլ ձև է՝ թույլ տալ նրանց ընտրություն կատարել համալսարանում ուսուցանվող առարկաների և լեզուների միջև: Հանդիպումների ընթացքում պարզվեց՝ նշված կամընտրական դասընթացների տոկոսը հարաբերականորեն ցածր է (20%). ավելին, հանդիպումների ընթացքում ուսանողները նշեցին, որ լեզուների և առարկաների իրական ընտրությունը դեռևս սահմանափակ է: Եվրոպական չափանիշներին համապատասխանելը նշանակում է, որ ուսանողները պետք է ընտրության հնարավորություն ունենան:

Պրակտիկաները պետք է անցկացնել ուսանողների կրթական զարգացման ճիշտ ժամանակահատվածում, իսկ դրանց գնահատումը պետք է օգտակար լինի ուսանողների համար:

Ինքնավերլուծության մեջ համոզիչ թվային ցուցանիշներ են ներկայացված ակադեմիական անձնակազմի միջազգային ծրագրերի և գործուղումների մասնակցության, ինչպես նաև



արտասահմանցի դասախոսների թվի մասին, սակայն ամբիոններում և գիտաուսումնական կենտրոնների գործունեության բաշխման և ֆինանսավորման խնդիրները դեռևս մնում են չլուծված:

Համալսարանում որոշ չափով իրականացվում է հետազոտության միջազգայնացման գործընթացը, թեև այն հիմնականում հետազոտողների անձնական կապերի արդյունք է, քան՝ ընդհանուր ռազմավարություն: Միջազգային փոխանակումը, փաստորեն, վերաբերում է հիմնականում դասավանդմանը: Գիտաժողովներին ներկայացված գիտական աշխատանքները և հրավիրված մասնագետները միջազգայնացման գործընթացի մի փոքր մասն են միայն: Չնայած ԵՊՀ-ն իր նոր ռազմավարական պլանում սահմանել է հետազոտական գործունեության և հատկապես միջազգային հետազոտությունների շրջանակը՝ սակայն դրա համար հատկացված գումարները դեռ շատ սահմանափակ են, իսկ հետազոտության իրական զարգացման համար խթանները քիչ են: Միշտ կան այլ հրատապ հարցեր, քան հետազոտական գործունեությունն է, ինչպես օրինակ՝ ԵՊՀ-ի մասնաշենքերի շինարական և վերանորոգման աշխատանքները: Հարցը պետք է բարձրաձայնվի շահակիցների տարբեր խմբերի կողմից, թե իրականում որքանով է կարևոր հետազոտությունը ԵՊՀ-ի համար:

Ծանրաբեռնվածության պատճառով դասախոսները քիչ ժամանակ ունեն հետազոտական գործունեությամբ զբաղվելու: Ավելին, իրենց կատարած աշխատանքի դիմաց նրանք միայն բարոյական աջակցության հույս կարող են ունենալ, և հաճախ ստիպված են լինում վճարել հրապարակումների կամ միջազգային գիտաժողովների մասնակցության համար իրենց գրպանից: Այլ կերպ ասած՝ այն դասախոսները, ովքեր բացի դասավանդման գործընթացից զբաղվում են նաև հետազոտական գործունեությամբ, անում են այդ ամենը սեփական նախաձեռնությամբ: Միջազգային գիտաժողովներին մասնակցելու համար դասախոսները չեն դիմում ֆինանսական աջակցության համար, քանի որ գիտեն, որ ՄՈՒՀ-ը չի կարող աջակցել իրենց այդ հարցում և կմերժի դիմումը:

Ինքնավերլուծության մեջ և փորձագիտական այցի ընթացքում դիտարկվեցին առողջության և անվտանգության ապահովման ՄՈՒՀ-ի մեխանիզմները, ներառյալ՝ ուսանողների համար նախատեսված բուժզննման համակարգը և ֆիզիկական կուլտուրայի ու քաղաքացիական պաշտպանության ամբիոնի գործունեությունը, որոնք բավականին գովելի են: Այնուամենայնիվ, ՄՈՒՀ-ում կան տարածքներ, որոնք հասանելի չեն հաշմանդամություն ունեցող ուսանողներին (օրինակ՝ սանհանգույցները):

Մեկ շատ փոքր, բայց կարևոր դիտարկում ևս. անհրաժեշտ է, որ պահպանվի ՄՈՒՀ-ի բաժինների, ծրագրերի և փաստաթղթերի անվանումների և հապավումների համապատասխանությունը: Ներկայացված անգլերեն փաստաթղթերում և տեղում միևնույն բաժիններն ու փաստաթղթերը հաճախ տարբեր անուններ ունեն, ինչը շփոթմունք է առաջացնում: Նույնը վերաբերում է պրակտիկայի անվանումներին: Հստակության համար ցանկալի է՝ հայերեն անվանումների հետ գործածել նաև անգլերեն համարժեքները:

**ԲՈՒՎՈՐ ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ՈՒ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՅՑԻ  
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

Ձեկույցի վերաբերյալ իր արձագանքը ԵՊԼՀ-ն ուղարկել է ՈԱԱԿ 12.07.2019թ.-ին: Ուսումնասիրելով փորձագիտական զեկույցի նախնական տարբերակը՝ բուհը չի ներկայացրել առարկություններ, ինչի համաձայն փորձագիտական խումբը կազմել է զեկույցի վերջնական տարբերակը, որը խմբի կողմից հաստատվել է 24.07.2019թ.-ին:

**ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՅՑՈՒՄ ՆՇՎԱԾ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ԲՈՒՎՈՐ  
ԾՐԱԳԻՐԸ**

*ԵՊԼՀ-ն ընդունում է, որ փորձագիտական խմբի կողմից պրամադրված խորհրդատվությունները բուհի ռազմավարության շրջանակներում են, և ներկայացրել է փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման գործողությունների ծրագիր և ժամանակացույց:*

Փորձագիտական խումբն, ուսումնասիրելով վերջնական փորձագիտական զեկույցում ներկայացված խորհրդատվությունների հիման վրա ԵՊԼՀ-ի կազմած ինստիտուցիոնալ կարողությունների թերությունների վերացման ծրագիրն, **եզրակացրել է.**

ԵՊԼՀ-ն, հաշվի առնելով փորձագիտական խմբի ներկայացրած խորհրդատվությունները, բացահայտված հիմնախնդիրների լուծման նպատակով հանձնառել է բարեփոխել իր գործունեության բոլոր նշված ոլորտները, մասնավորապես՝

- փորձագիտական խմբի կողմից կատարված բոլոր խորհրդատվությունները հաշվի են առնված թերությունների վերացման ԵՊԼՀ ծրագրում,
- սահմանված միջանկյալ արդյունքների և ակնկալվող արդյունքների կապը հիմնականում հստակ է, և միջանկյալ արդյունքների ձեռքբերման դեպքում ակնկալվող արդյունքները մեծամասամբ իրատեսական են. միևնույն ժամանակ, հստակ քանակական միջանկյալ արդյունքներ ծրագրում սահմանված չեն,
- ծրագրի յուրաքանչյուր արդյունքի գնահատման համար սահմանված են պատասխանատու օղակներ, սակայն որոշ դեպքերում հստակ չէ, թե կոնկրետ որ ստորաբաժանումն է վերահսկելու առանձին միջանկյալ արդյունքների ձեռքբերումը,
- յուրաքանչյուր ակնկալվող արդյունքի ձեռքբերման համար թերությունների վերացման ԵՊԼՀ ծրագրում նշված է տրամադրվող բյուջեի համապատասխան հոդվածը, սակայն ֆինանսական ռեսուրսների չափը մեծամասամբ ներկայացված չէ թվային տվյալներով,
- ծրագրի ակնկալվող արդյունքների ձեռքբերումը գնահատելու համար նախատեսված ժամկետների զգալի մասը չափազանց երկար են,
- առաջընթացի գնահատման սահմանված ցուցիչները որակական են, քանակական ցուցիչները բացակայում են, իսկ ազդեցության գնահատումը մեծամասամբ իրականացվում է հաշվետվողականության, վերլուծությունների և այլ փաստաթղթերի միջոցով:

Փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման ծրագրի ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ բուհի ներկայացրած ծրագրի մեծ մասի իրականացումը ոչսկեր չի պարունակում, այնուամենայնիվ առկա են խնդիրներ ակնկալվող արդյունքների առաջընթացի գնահատման համար թիրախային քանակական ցուցիչների սահմանման, միջանկյալ արդյունքների հասանելիության գնահատման համար նախանշված ժամկետների և յուրաքանչյուր արդյունքի ձեռքբերման համար նախատեսվող ֆինանսական միջոցների չափի հստակեցման ուղղությամբ: Վերոնշյալ խնդիրների հստակեցման դեպքում՝ թերությունների վերացման ծրագրով սահմանված արդյունքների ձեռքբերումը կարող է հանգեցնել ԵՊԼՀ գործունեության փարբեր ոլորտներում առկա խնդիրների լուծմանը՝ երաշխավորելով բուհի կայուն առաջընթացը:

Փորձաքննության արդյունքում փորձագիտական խումբը, կիրառելով «անբավարար» և «բավարար» գնահատման սանդղակը<sup>2</sup>, Համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողություններն՝ ըստ հավաքարմագրման չափանիշների գնահատել է.

ՉԱՓԱՆԻՇ	ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
I. Առաքելություն և նպատակներ	Բավարար է
II. Կառավարում և վարչարարություն	Բավարար է
III. Կրթական ծրագրեր	Բավարար է
IV. Ուսանողներ	Բավարար է
V. Պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնասօժանդակ կազմ	Բավարար է
VI. Հետազոտություն և զարգացում	Անբավարար է
VI. Ենթակառուցվածք և ռեսուրսներ	Անբավարար է
VII. Հասարակական պատասխանատվություն	Բավարար է
VIII. Արտաքին կապեր և միջազգայնացում	Բավարար է
IX. Որակի ներքին ապահովման համակարգ	Բավարար է

Ելնելով վերոգրյալից՝ ՈԱԱԿ-ը Հավատարմագրման հանձնաժողովին առաջարկում է իր որոշման մեջ ԵՊԼՀ-ի ուշադրությունը հրավիրել հետևյալ կետերի իրականացման վրա.

<sup>2</sup> Փորձագիտական խումբը գնահատելիս օգտվել է հետևյալ սկզբունքներից.

- **անբավարար է**, եթե չափանիշի պահանջներին չի համապատասխանում, նման ձևով շարունակելն անթույլատրելի է, և հրատապ բարելավումների անհրաժեշտություն կա,
- **բավարար է**, եթե համապատասխանում է չափանիշի պահանջներին՝ չնայած որ կարող է լինել բարելավման անհրաժեշտություն:

1) առաջնահերթ լուծում տալ «Հետազոտությունը և զարգացումը» և «Ենթակառուցվածք և ռեսուրսները» ոլորտներում առկա խնդիրներին,

2) «ՀՀ մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների և դրանց մասնագիտությունների պետական հավատարմագրման» կարգի 12 կետով կամ Հավատարմագրման հանձնաժողովի կողմից սահմանված ժամկետներում պարբերաբար ՈԱԱԿ ներկայացնել գրավոր զեկույց իրականացված գործողությունների արդյունքների վերաբերյալ,

3) վերանայել փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման ծրագիրը՝ հաշվի առնելով փորձագիտական խմբի դիտողությունները ծրագրի վերաբերյալ:

ՈԱԱԿ-ը կարծում է, որ առաջարկվող բարեփոխումները կնպաստեն ինքնավերլուծության զեկույցում ներկայացված ԵՊԼՀ հավակնությունների իրականացմանը և հիմք կհանդիսանան հաջորդող գնահատման համար:

ՈԱԱԿ փորձաքննության  
բաժնի ղեկավար

Փորձագ. խմբի ղեկավար

ՈԱԱԿ համակարգող

**Փորձագիտական խմբի կազմը.**

ԵՊՀ-ի ինքնավերլուծության և որակի ապահովման գործընթացների արտաքին գնահատումն իրականացվել է փորձագիտական խմբի հետևյալ անդամների կողմից.

1. **Մարգարիտա Պողոսյան՝** տնտեսագիտական գիտությունների թեկնածու, Երևանի Հյուսիսային համալսարանի Տնտեսագիտության և կառավարման ամբիոնի դասախոս, ՀՀ, խմբի անդամ,
2. **Անգին Մարտիրոսյան՝** տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, Ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարանի Կրթական ծրագրերի և ուսումնամեթոդական վարչության պետ, ՀՀ, անդամ,
3. **Լիլիթ Բեքարյան՝** բանասիրական գիտությունների թեկնածու, Երևանի պետական համալսարանի Միջմշակութային հաղորդակցության անգլերենի ամբիոնի ասիստենտ, ՀՀ, անդամ,
4. **Միրոսլավա Բուխոլց՝** անգլերենի և ամերիկյան գրականագիտության դոկտոր, Նիկոլայ Կոպեռնիկոս համալսարանի Անգլերենի բաժնի ղեկավար, Լեհաստան, անդամ,
5. **Հայկուշ Հարությունյան՝** Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի Սկզբնական կրթության ֆակուլտետի մագիստրատուրայի 2-րդ կուրսի ուսանողուհի:

**ՈԱԱԿ-ի աջակցող անձնակազմ.**

- **Լիլիթ Պիպոյան՝** ՈԱԱԿ-ի ինստիտուցիոնալ և ծրագրային հավատարմագրման բաժնի մասնագետ և ԵՊՀ-ի ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման գործընթացի համակարգող,
- **Շուշանիկ Մելիք-Ադամյան՝** Հայ-ռուսական համալսարանի դասախոս, բանավոր թարգմանիչ,
- **Լիլիթ Մուրադյան՝** ԵՊՀ հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, գրավոր թարգմանիչ: